

Fö 3.1 Extremvärdesproblem

Adams 13.1

Mycket ingenjörsarbete går i grunden ut på att optimera dvs minimera eller maximera en funktion. T.ex. maximera utbytet av en process, minimera materialåtgången, ...

Dvs $\max f(x)$

eller $\min f(x)$

Obs $\max f(x) = \min(-f(x))$.

Ofta många variabler:

$$\max f(x_1, \dots, x_n)$$

Det handlar om att sortera värdena, oerhört kostsam beräkning.

12
Ofta kan man ta en
genväg med flervariabel-
analys: i max-punkt
gäller

$$f'(x) = 0$$

Ekvationssystem, Newtons
metod.

Matematisk disciplin:

optimeringslära.

13.1 Extremvärden

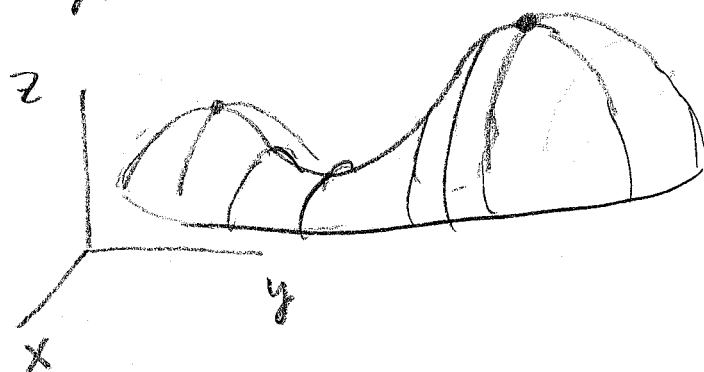
3

två variabler $z = f(x, y)$

Funktionen f har

lokalt maximum i (a, b) om

$f(x, y) \leq f(a, b)$ för alla $(x, y) \in D_f$
som är tillräckligt nära (a, b) .

Funkt. f har globalt maximum
i (a, b) om

$f(x, y) \leq f(a, b)$ för alla $(x, y) \in D_f$.

Extremvärde = maximum eller
minimum.

Extrempunkt = punkten (a, b) där
extremvärdet inträffar.

Sats 1 (Nödvändiga villkor för extremvärde) ⁴

Om f har extremvärde i (a, b)
så är (a, b) en av följande:

(a) kritisk punkt till f , dvs $\nabla f(a, b) = \vec{0}$

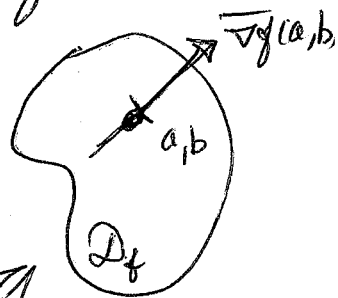
(b) singulär punkt till f , dvs $\nabla f(a, b)$
existerar ej

(c) randpunkt till D_f .

Bewis Låt f ha extrempunkt i (a, b) .

Om (a, b) inte är randpunkt till D_f
så är (a, b) en inre punkt till D_f .

Om (a, b) inte är kritisk punkt
så är $\nabla f(a, b) \neq \vec{0}$. Då har
 f positiv riktningsderivata
i riktningen $\vec{u} = \nabla f(a, b) / |\nabla f(a, b)|$
och negativ rikt. der. i rikt $-\vec{u}$.

$$D_{\vec{u}} f(a, b) \begin{cases} > 0, & \vec{u} = \nabla f(a, b) / |\nabla f(a, b)| \\ < 0, & \vec{u} = -\nabla f(a, b) / |\nabla f(a, b)| \end{cases}$$

Dvs f ökar i en riktning och minskar
i en riktning när vi går från (a, b) .

Alltså inget max. eller min. i (a, b) . 5

Samma sak gäller i N -variabler: $f(x_1, \dots, x_N)$.

Satsen talar om i vilka punkter vi ska söka ~~extrem~~ punkter. Men den garanterar inte att det finns extrempunkter.

Sats 2 (Tillräckliga villkor för extremvärde.)

Om f är kontinuerlig och $D_f \subset \mathbb{R}^N$ är sluten och begränsad så finns punkter i D_f där f har absoluta max. och min.

(utan bevis)

Exempel $f(x,y) = x^2 + y^2$

$$\vec{\nabla} f(x,y) = 2x\vec{i} + 2y\vec{j} = \vec{0}$$

$$\Rightarrow x=0, y=0$$

Alltså: kritisk punkt i $(0,0)$

Vi ser att vi har ~~lokalt~~ globalt.

min. i $(0,0)$: ~~min~~

$$x^2 + y^2 > 0 \quad \text{om } (x,y) \neq (0,0)$$

Exempel $f(x,y) = \cancel{y^2} - x^2$

$$\vec{\nabla} f(x,y) = -2x\vec{i} + 2y\vec{j} = \cancel{\vec{0}} \vec{0}$$

$$\Rightarrow x=0, y=0$$

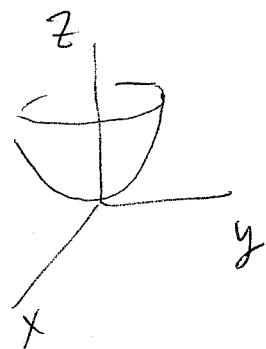
Kritisk punkt i $(0,0)$.

Varken max eller min:

$$f(x,0) = -x^2 < f(0,0) = 0 \quad \text{om } x \neq 0$$

$$f(0,y) = y^2 > f(0,0) = 0 \quad \text{om } y \neq 0$$

Sadelpunkt.

6

7
~~De~~ Vi säger att en inre kritisk punkt är sadelpunkt om den ~~är~~ är varken max. eller min. punkt.

Hur vet man om en kritisk punkt är max./min eller sadel?

Nästa sats ger delvis svar.

Sats 3 (Andra-derivat-testet)

Antag $f(x) = f(x_1, \dots, x_N)$ har en kritisk punkt i en inre punkt a till D_f . Antag att alla andra ordn. part. derivator till f är kont. i omgivning till a , så att Hesse-matrisen

$$H(x) = f''(x) = \begin{bmatrix} f''_{11}(x) & \dots & f''_{1N}(x) \\ \vdots & & \vdots \\ f''_{N1}(x) & \dots & f''_{NN}(x) \end{bmatrix} \quad (N \times N)$$

och så är kont. obs: $H(x)$ är symmetrisk eftersom derivatorna är kont. i omgivning av a (Sats 1 i 12.4). Då gäller:

- a) $H(a)$ positivt definit $\Rightarrow$ lok. min i a .
- b) $H(a)$ negativt definit $\Rightarrow$ lok max i a .
- c) $H(a)$ indefinit $\Rightarrow$ sadelpunkt i a .
- d) om $H(a)$ varken pos., neg. definit eller indefinit så ger testet ingen information.

Kom ihåg från linjär algebra:

En symmetrisk matris A , dvs $A^T = A$ är

- a) pos. def. $\Leftrightarrow x^T A x > 0 \quad \forall x \neq 0 \Leftrightarrow$ alla egenvärden $\lambda_j > 0$
- b) neg. def. $\Leftrightarrow x^T A x < 0 \quad \forall x \neq 0 \Leftrightarrow$ — " — $\lambda_j < 0$
- c) indefinit $\Leftrightarrow x^T A x > 0$ och $y^T A y < 0$ för några x, y
 $\Leftrightarrow A$ har både pos och neg egenvärden.

abs att funktionen $g(x) = x^T A x$, $g: \mathbb{R}^N \rightarrow \mathbb{R}$,
är en kvadratisk funktion:

$$g(x) = [x_1, \dots, x_N] \begin{bmatrix} a_{11} & \dots & a_{1N} \\ \vdots & & \vdots \\ a_{N1} & \dots & a_{NN} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ \vdots \\ x_N \end{bmatrix} =$$

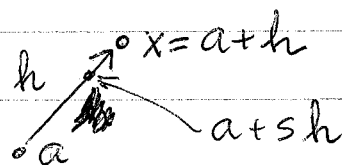
$$= a_{11} x_1^2 + 2a_{12} x_1 x_2 + \dots + a_{NN} x_N^2$$

Beweis av Satz 3.

Taylor's formel av grad 1: ($x = a + h$)

$$f(x) = f(a+h) = f(a) + f'(a)h + \frac{1}{2} h^T f''(a+sh)h$$

där $0 \leq s \leq 1$.

på formen: $\begin{bmatrix} \vdots \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \vdots \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} \text{---} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \vdots \end{bmatrix} + \frac{1}{2} \begin{bmatrix} \text{---} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \vdots & \vdots & \vdots \\ \vdots & \vdots & \vdots \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \vdots \end{bmatrix}$

Här är $f'(a) = 0$ (kritisk punkt),
så att

$$f(x) = f(a) + \frac{1}{2} h^T f''(a+sh)h$$

Om $f''(a)$ är positivt definit så
 är även $f''(a+sh)$ positivt definit
 om $|h|$ är liten. I så fall:

$$f(x) = f(a) + \underbrace{\frac{1}{2} h^T f''(a+sh) h}_{>0} > 0$$

○ för alla h med $|h|$ litet.

○ Alltså: lok. min. i a .

Det bevisar a). De andra fallen bevisas på liknande vis.

○ Undersök de krit. punkterna till f .
 Lösningens metod.

○ 1) Krit. punkter ges av

$$f'(x)^T = 0$$

~~Linjär~~ Ekvationssystem. Lösas för
 hand eller bättre med Newtons
 metod.

2) För varje kritisk punkt a ställer
 vi upp Hesse-matrisen
 $H(a) = f''(a)$.

egenvärdena beräknas. Om alla
egenvärden är > 0 så har
vi lok. min i a .

Och så vidare.

Obs att Hesse-matrisen är
Jacobi-matrisen till $f'(x)^T$.

Använd ej "Remark" på
sid 712. Det är en

ointressant handräknings-
metod som bara fungerar
då $N=2$. ~~It~~

(Ger noll poäng på tentan!!)